

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня
крім неділь і руских свят
з год. 9-ї пополудни.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. 9
ул. Коперніка. — Експедиція
місцева в Агенції Ляндонского
в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження. —
Рекламні неопечатані вільні
від порта. — Оголошення зви-
чайні приймають ся по ціні
10 кр. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 20 кр. від стрічки. По-
дьяки і приватні донесення по
15 кр. від стрічки.

Братня борба

Під таким заголовком помістила черновецька «Буковина» в ч. 13. передову статтю, по нашій гадці — щирі і об'єктивну, кидаючи ярке світло на відносини роз'єднаних галицьких народівців. Стаття сеся поясняє багато. Она старає ся розкрити дійсне жерело роздору в таборі народо-векім. Чи отверезить завзятих? — се друге питанє. Ставати поміж воюючі лави — задача тяжка і невдячна. Стріли влучають звичайно посередника. Але з другого боку час, крайній час, щоби бодай позальвівська праса відзивала ся в тій тоні, в якій обізвала ся «Буковина». Час примирити ся народовцям. Час позбутися диких інстинктів, ширених поодинокими особами. Ми-ж не ждали ніколи, щоби в кожній справі кожний мав однаковий суд і думку. Різноманітність поглядів є навіть знаменем ширшого і кріпшого життя політичного. Інтелігенція руска розросла ся широко. Всякий думає, всякий заходить ся в добрій вірі коло добра руского народу. Способів до досягнення одної і однакої цілі багато. І вони не можуть бути однакові. Посеред всякого народу знаходять ся політичні сторонництва. Добре, що і в нас вони проявили ся. Се свідчить о змаганні ся учаси в житті прилюднім. Тількиж остаточно змагань всяких сторонництв не сьміють бути низькі оскорби, брутальні неоправдані напасти, інсинуації, підозрівання та клевети. Сего способу воювання не може ніхто собі желати. Се не об'єктивна критика, не виміна гадок, а сліпа, нічим не виправдана брутальність. Антагонізм личний повинен остати ся на боці. Головні цілі змагань руского народу треба мати заєдно на оці. Треба уміти пошанувати гадку противника, а сли вона хибна, справити єї без жовчи, не шукаючи там лихої волі, де єї не було і нема. Сила руского народу в Галичині зросла би дуже, наколи би голос розваги найшов приступ до душі всіх народівців; наколи би оба табори отрясли ся з хвилювання, за довго вже триваючого роз'ярєння умів, з чого, як всякий в душі признаєть, користає завсїгди хтось третій, найбільше інтересований і найбільше радий, що широко вже нині розвинені сили народівців марнують ся в безцільній борбі.

«Буковина» пише:

Наколи у нас на Буковині іде жите спокійною струєю, борби політичні не роз'ярують ся сильно, бо край ще може не доспів до живійшого політичного життя, то в сусіднім нашій краю в Галичині зайшли в останні часи цікаві випадки в рускім народнім житті, на котрі і ми повинні звернути увагу.

Вже від довшого часу борються там дві народні партії: народівці під проводом Романчука, що сконсолідовали ся з москвофілами і оживили тим самим той немічний, дряхлий, хиллячий ся до гробу організм, ведуть борбу з другою партією народівців, що стоїть під проводом послів Барвіньского і Вахнянина. Борба та веде ся вже не від нині, наша публіка по-знакомлена з єї фазами і певно має вже свій погляд в тій справі, то-ж і не звертали би ми на

то вже уваги, але форма тої борби, та, можна сказати, дика заїлість, що опанувала тепер «сконсолідованих», приневолює нас забрати в тій справі слово, бо оно прикро навіть з далека глядіти на ті так сумні появи. Розуміємо, що в житті народів повстають крайню ворожі собі табори, розуміємо борбу меж двох народами, але тут борються ся сини одного народу, а то, що буває звичайно причиною розділу одного народу на дві воюючі сторони, — справи суспільні і ріжні клясові не мають тут місця. Партію Барвіньского і Романчука не ділять економічні інтереси, то не борба робітника з фабрикантом, або сільського пролетаря з власником великої посілости, — погляди національні не ділять їх, а мимо того вони побивають себе взаємно і в тій борбі доходить вже до крайних границь. Русини не досішли ще до того, щоб присвоїти собі гадку угорського патріота Аппоніого, котрий сказав, що «любов до вітчизни повинна бути сильніша, як партійна ненависть».

І о що властиво ходить тим двом воюючим партіям, де лежить причина їх борби? Щоби відповісти на се питанє треба глянути трохи в зад і пригадати собі, як та справа розвивала ся. Романчук, не будучи, здає ся, добре свідомий того, що робить, інакше не так зв. «нову еру». Загіпнотизована провінція мовчить до якогось часу, а потім починає відказувати на «ново-ерску» політику. Посол Романчук боїть ся стратити симпатію на провінції, робить козла політичного і, мотивуючи се тим, що правительство не виповнило своїх обіцянок, переходить в опозицію, а потім і не зостає вибраний до Ради державної, бо правительство хоче єго за кожду ціну звідтам позбутися. Посол Барвіньский тимчасом разом з нововибраним Вахнянином держать ся на далі політики заінагурованої «новою ерою», стають партією правительственною і хотять догодити ся з Поляками, домагаючи ся натурально заспокоєня прав Русинів. З одного боку опозиція — з другого боку партія правительствена, там Романчук, тут — Барвіньский і Вахнянин — et inde itae.

В спір той о спосіб ведення політики входить по часті елемент личний, личні відносини провідників, але то всею засланяє ся словом: «добро народу». Борба стає чим раз острійша, а в сих часах, коли в соїмі прийшла на порядок денний справа так дражлива, як адреса, буря ненависти політичної починає шаліти цілою силою.

Ми не хочемо думати, щоби атаки зі сторони сконсолідованих були організовані якою небудь рукою зі Львова або Стрия.* Думасмо, що до того ще не дійшло. Теперішню «опозиційну», «політичну» акцію провінції, котра величає Окуневського, а киричить і зве «зрадниками» тих всіх, що були за адресою, приписуємо єї «політичному розумові», то-ж і хочемо з того боку ту справу обговорити.

З гори заявити мусимо, що ми не противники опозиції против правительства і Поляків;

*) Чи Стрий організував атаки? — не знаємо, але сумніваємо ся. Що однакж львівська «Народна Рада», а на ділі єї львівські члени, організували атаки і деяких людей, — одиниці, — спонукали до висилання телеграм і писем на адресу поодиноких послів руских — се факт. Львівський штаб робить в сей спосіб «прилюдну опінію» а відтак покликуює ся на неї. Штучка не нова і до якогось часу дасть ся приміняти. — Редакція.

сли галицькі Русини на стілько дозрілі політично, на стілько зорганізовані на цілій боевій ліві, що можуть нині видерти і вибороти то все, чого домагають ся, — то і з радостію повитали би ми той крок, бо ми знали би, що з того буде якийсь хосен. Але если ми видимо, що при тій тахішій руху, який нині проявила провінція, при тій можна би сказати горячковій роботі (натурально, що лиш у поодиноких одиницях) Русини абсолютно ще не так сильні, щоби могли вибороти свої народні права, то чиж раціонально було би пускати ся з тою течією, горлати «кривда нам» і так дождити осушення того, що иншим способом можна нині досягнути, аж за які десятки літ? Ми розуміємо, що та провінція, що не має до чинення з польськими висшими політиками, котрі мають здоровіший погляд на руску справу, а лиш з глупою, трюматрадічною польською провінціальною суспільністю, що ще доси живе псевдо-аристократичними інстинктами і ідеями мандаторів, — ut exempla docent тернопільська рада повітова, — може обурювати ся до крайности і з найбільшим обуренням піднести оклик: «до опозиції, до бою з ворогом», але рівночасно повинна застановити ся, чи в тій бою она виграве. Ми розуміємо психологію опозиційної політики, але рівночасно скажемо, що в тій опозиційній політиці за багато чуття, а за мало холодного розуму і зрозуміння того, що твердило не лиш штурмом добуває ся але також і облогою. А коли до того причиняє ся ще якесь своєрідне загіпнотизоване, в котрім майже всі одиниці тратять свою волю а ділають під впливом своєрідної колективної психології, коли нині мало хто з провінціальної опозиції спосібний думати незалежно від загальної опінії і ту опінію піддавати критиці, то, — даруйте панове за слово, — се або робота нерозумної, дикої товпи, або череди баранів, але не політика образованих людей. Адреса до трону, хоч як она зрадагована, нічо Русинам не поможє ані пошкодить. Поляки мають ще на стілько сил у Відні, що не потребують так дуже числитися з адресою, мова посла Окуневського в тій справі, то не цвіт політики, а гімназія тернопільська все таки виховає будуче покоління. Если же навіть хто не годить ся на адресу до трону, то най тямить, що она принесла, і най не кидає так легко словом «зрадник». Де ходить лиш о народні права і признає народних прав, там треба застановити ся, яку дорогу обібрати. Покликувати ся на 19-ий артикул засадничої устави — то хіба наївність, котра не знає, що «сила йде перед правом», а де нема сили, щоб здобути приступом право, там треба стратегії ужити. А фактом є неоспоримим, що через політику п. Барвіньского Русини на полі народнім не лиш нічо не втратили, але лиш скористали.

Міг би хто з глибоше думаючих опозиційних політиків закинути, що если на полі національним через політику п. Барвіньского Русь лиш скористала, то за то мужик, яко головний складовий елемент руского народу потерпів, бо послі з партії п. Барвіньского живуть в згоді з більшістю соймовою, котра складає ся переважно з більшої посілости, отже що в тій борбі, котра починає розгорювати ся між мужиками а двором, стане по стороні двора. На такий вже раціональніший закид, можна відповісти, що тут шанси п. Барвіньского і народо-векської опозиції однакові. Чейже сконсолідована опозиція не стоїть на ґрунті колективістичних про-

грам радикалів, лиш хоче піддержувати дрібну власність. А чи ж партія Барвіньського инакше думає? Тут і там в тім взгляді погляди однакові. Романчук хилив ся до християнсько-соціального чи антисемітського Люегера, а Барвіньський також належить до християнсько-слов'янського союзу, котрого погляди економічні такі що Німець назвав би їх «christlich-social». Тут засадничої різниці нема, а може бути лиш різниця тактична.

Є-слиж ми виказали, що партія Барвіньського не принесла шкоди а лиш користь на полі національнім, а на полі економічнім згодить ся з опозицією в тім оклиці «christlich-social», то не потребує ніхто думати, що ми радимо опозиції зляти ся з партією Барвіньського. Ми сказали, що розуміємо психологію опозиції і знаємо ті причини, які єї по часті викликали, але хочемо, щоби она була опозицією розумною, критичною і щоби не кидала анатеми на політику п. Барвіньського. котра собою не принесла би ніякої втрати, а лиш користі. Істноване опозиції уважаємо за оправдане, бо і є причини, котрі єї викликали, але оправданою також є політика п. Барвіньського. Одна опозиція і одна правительственна партія нічого користного зробити не годні, але де они обі існують, там вже ліпші вигляди на будучність. Істноване опозиції і істноване партії Барвіньського — є оправдане і користне для руського народу, бо то суть два різні роди борби о народні права, але і тому то повинні одні і другі глядіти з виrozumіlostiю на себе. Одна і друга партія повинна бороти ся, та не против себе, але против противників нашого народу, які би они були, а если одна партія місто борби волить дипломатию, то се ще не смертельний гріх, за котрий би треба підносити оклик «зрадник». Більше критицизму, менше нервів, більше виrozumіlostи, менше личних інтересів, а найбільше праці против ворожої нам польської повітової заскоружлості — то перше завдане Русинів галицьких. Розумні проводирі народу польського нам не вороги, лиш та повітова, провінціоанальна, псевдоінтелігенція, против котрої звернути-б ся галицькій рускій опозиції. А сли закидів опертих на фактах нікому зробити не можна, то і кидане словом «зрадник» є або глупота чи там засліплене, або нечестність. З тим словом осторожно, панове, бо і за «консолідацію» міг би хто таким словом кинути!

Вісти політичні.

В суботу відбула ся кабінетова нарада під проводом цісаря, в котрій брав участь також Банфі. Предметом наради брла угорська угода. Того самого дня по полудни відбула ся друга нарада але тільки австрійських міністрів під проводом Гавча.

Барон Гавч робить звільна уступки давній опозиції. По усуненню Гальбана вдоволив він дальшому бажанню опозиції. Шефа відділу прасового, Рудольфа в. Фрайберга переніс в стан спочинку. Wiener Ztg пише, що спенсіоноване Фрайберга наступило на его власне бажане. — Модифікація лінгвистичних розпоряджень — також бажане опозиції — сповнить ся по замкненню чеського союму, котрий має радити через цілий лютий. Рада державна буде скликана між 8 а 10 марта. На президента пропонують знова дра Катрайна. Належить занотувати, хотьби тільки з обовязку дневникарського, що раді державній в єї теперішнім складі не ворожать нічого доброго. Німецькі круги глядять песимістично, тим більше, що завела надія утворити стороництво центра. Обавляють ся, що ліберали піддадуть ся і в новій сесії напруги радикальному. Наколи би і тепер показало ся, що робота ради державної стає не можливою, наступило би розв'язанє і нові вибори.

В кругах фєвдалів заговорено знова про уступленє Куденгова. Наслідником єго мав би бути Франц Тун, котрий вже попередно займав те становище. Поголоска походить з відси, що 13. с. м. гр Тун був на авдієнції у цісаря.

Lincer Volksblatt заявила, що католицька партія людова волить союз з ліберальними Молодочехами чим з антирелігійними народово-ліберальними, котрі уважають борбу з вірою за точку виходу своєї діяльності суспільної.

Politik перестерігає правительство перед

надто великим підпомаганєм Німців, бо Славяне не думають служити за жертвенного агнца ліберальним Німцям.

На Угорщині нема супкою з аграрно-соціалістичним рухом. Послїдними днями повторили ся розрухи також в шатмарскім комітаті. В комітатах, в котрих ширить ся соціалізм, заборонено продажу стрільного пороку. В деяких місцевостях не вільно нікому виходити з дому по 7. годині вечером без спеціального призовленя власти.

З процесу Золі. Суботнішні зізнання свідків кинули трохи світла на веденє процесу з Естергазим. Як відомо Естергази післяв міністрови війни, «освобужуючий єго акт доводивий», акт сей одержав він від незвісної єму «завельонованої дами» і як показало ся, документ сей украдено з тайних актів процесу Драйфуса. Догадують ся, що був то той сам документ, котрий предложено судіям Драйфуса потайно; в кождім случаю документ Естергазо-го мав містити докази провини Драйфуса. В тій справі зізнавали полковник Henry, судія Ravary і Paty de Clam. Від Henry довідано ся, що акта Драйфуса опечатано в 1895; тимчасом Ravary зізнавав, що Пікарт показував адвокату Leblois акт містячий слова: «Cette canaille de D.» Henry заперечував зізнанє попереднього свідка. З Leblois він говорив, але актів ніяких єму не показував. Ravary мотав ся в своїх зізнаннях і не міг очистити ся з закиди, що в справі Естергазо-го вв сльдіство недбало і тенденційно і хто знає, чи не навмисно кинув фальшиве підозрінє на Пікарта. Пікарт зізнав, що він нікому не міг показувати тайних актів з процесу Драйфуса, Естергази міг одержати такий документ тільки нарушенєм актів, остаючих під дозором найвисших властей. Посередником міг бути тільки Paty de Clam, котрий немилосердно обходив ся з Драйфусом, а для уратованя Естергазо-го міг ужити помочи «завельонованої дами», т. є, то самого средства, котрого уживав против родини Comminges, хотячи від неї виманити 5.000 франків. Зізнання не доказали тих здогадів, бо при тім способі веденя процесу, яким трибунал послугує ся при процесі Золі, не можна усунути всіх сумнівів, але підозрінє надто сильні. Paty de Clam відмовив поясненє на поставлені єму закиди, але ціле єго поведєне зраджувало великий несупокій. Генерал Pellieux доказував Пікартові, що він сам сфальшував корреспонденційну карту, знайдену при ревізії у Естергазо-го, а походячу від військового аташе одної з чужих держав. Пікарт з обурєнем відкинув ті інсинуації. В дальших зізнаннях обжаловує Пікарт Естергазо-го і обжалованє попирає доводами — що Естергази одержав корреспонденційну карту від чужого агента військового, посвїдчаючи о єго зраді. Є тут бесіда про ту карту, котру Пікарт знайшов в помешканю Естергазо-го. Була она подерта в кавалки, але Пікарт постарав ся о єї зложенє і о відфотографованє. Відтак говорив Пікарт, що Естергазо-го, коли він вів против него сльдіство, формально боронено і перешкаджувано єго сльдіству.

Наступила конфронтація розличних офіцерів генерального штабу з Пікартом, почім став як свідок адвокат Demange, оборонець Драйфуса перед військовим судом. Єго запитувано тільки про Естергазо-го. Велику оборону Золі виголосив свідок Jaures, соціаліст і посол. Наступило переслуханє знатока писем Vertillona. Свідок сей признав в процесі Драйфуса, що bordereau писав Драйфус. Тепер також зізнав, що bordereau не писав Естергази, але було оно писанє в домі Драйфуса, бо відтиски того писема полишили ся на бібулі Драйфуса. До порівнаня писема Драйфуса мав свідок різні єго папери. Тим способом набрав пересвїдченя, що bordereau міг писати тільки Драйфус.

По засіданю відбули ся демонстрації. Виходячого Золю приймає окликами: Проч з ним. Товши взносили оклики в честь Естергазо-го і армії. Прийшло було навіть до бійки. Вечером урядили антисеміти похід улицями.

Пікарт, як ходить поголоска, видав поєдинок Генрієму, по причині, що закинув єму лож в зізнаннях.

В неділю сконсигноване було військо з обави, щоби не настали заворушеня. Рошефорт

заявив, що опінія публична домагає ся засуду Золі, в противнім случаю, а предовсім коли би дозволено на ревізію процесу Драйфуса, населєнє Парижа не полишило би каменя на камені. — «La Presse» доносить, що у якоїсь дами в Парижі знайдено при ревізії важні документи в справі Драйфуса і в справі панамській.

В понеділок заряджено перед судовою палатою незвичайні средства осторожности. Покликано також війська з Версалю в ціли побільшеня місцевого гарнізону.

Грецький князь, Юрій не хоче дати за програму своєї кандидатури на губернатора Крети. В тій ціли удає ся він до султана, щоби лично представити єму свою кандидатуру. Князь хоче дати приречєнє султанови, що на случай одержаня того губернаторства буде поведив ся взглядом султана льояльно і узнаєть єго своїм безпосереднім зверхником. З Царгороду поїде до Петербурга і мабуть по иньших дворах.

З Сойму.

(Продовженє 24. засіданя з дня 12. лютого.)

В справі закона о мінімальних парцелях полєвих забирали ще слово послы Крамарчик, і Мілян. — Референт, Влад. Чайковский боронив проєкту закона, однакож мимо сего сойм відослав сей проєкт до краєвого виділу для переробленя. Пос. Йордан здавав справу з діяльности V. департаменту кр. виділу (о шпиталях). Пос. Тшецеский домагав ся, щоби до шпиталю в Сяноці введено до прислуги сестри милосердія. Справозданє виділу кр. прийнято до відомости. Пос. Райский здає справу о справозданю виділу краєвого з діяльности III. департаменту. Справозданє се (о справах рілничих) прийнято без замітів. Пос. Стадницький здає справу з предложєня кр. виділу о курєї дозорців меліорацийних. Справозданє прийнято. Так само прийнято справозданє комісії кр. господарства в справі означєня, які ріки краю нашого належало би зачислити до рік сплавних, до котрих управильненя мала би причинити ся держава. При справозданю шкільної комісії о внесеню послів Голуховского і Рудрофа на відкритє в Чорткові і Кросні реальних шкіл з польським язиком викладовим забрав голос пос. Савчак. Він констатує, що доси на єій просторони, заселєній 1/2 міліоном жителів, не було ніякої середної школи. Рускі послы витають се внесенє радо. Є се поступ в розвою шкільництва на всюдї. Але позаяк ся область краю заселєна, переважно лише Русинами, то належало би при ухвалі єї резолюції вже за здалегідь зазначити, що школа реальна в Чорткові повинна посідати паралельні класи з обома краєвими язиками яко викладовими. Пос. Рудроф противить ся сему з огляду на се, що реальні школи не посідають багато учеників-Русинів і по причині, що просвїта Русинів не розвинула ся ще так високо, щоби вже і реальні школи могли мати руский язык викладовий. Пос. Вахнянин спростував сей висказ пос. Рудрофа. Пос. Рудроф не управнений судити о скілько культура духова у Русинів доси розвинулась, чи високо, чи невисоко? Посол сей, як сам сказав, говорить з своїми селянами в околиці по руски, але се ще не дає єму спроможности видавати суд о високости культуры Русинів. Бесідник відпирає проте рішучо єю інсинуацію. Маршалок закрав засіданє з браку комплекту о годині 3. по полудни. Рускі послы внесли на сїм засіданю інтерпеляцію в справі, що ц. к. суди не держать ся розпоряджень лінгвистичних, виданих в користь Русинів. Інтерпеляцію єю умістили ми вже в попереднім числі «Руслава».

Новинки.

— По причині опорожненя мандату на посла до Ради державної по бл. п. Корнелю Городискім, що помер перед кількома днями у Львові, зїхались сими днями, як доходять до нас вісти, всі перепавші при послїдних виборах рускі кандидати в ціли порозуміня, хто з них має старати ся о посольство. На довірочних зборах показало ся, що кождий з них рад би відновити свою кандидатуру, хоч найімовірнійше буде ухвалєна кандидатура Юліяна Романчука. З польської сторони висувать кандидатуру звисного ксьондза Громніцкого і гр. Голуховского, хоть найправдоподібнійше появить ся ще якийсь кан-

дидат з рамена польського комітету центрального.

— **Наслідком інтерпеляції**, внесеної рускими послами в справі переслідування учеників-Русинів професорами брідської гімназії, виїхав був до Бродів шкільний радник п. Дворський, щоби перевести дохіджене. Переслухано всіх учеників-Русинів, свідків, на яких покликала ся згадана інтерпеляція і інтересованих професорів. Який буде результат того дохідження, поки що не знати, хоч піднести годить ся ту фарисейську наївність, з якою польська праса послідніми днями намагала у всіх і вся вмовити, що піднесені в інтерпеляції секатури були лише жартами зі сторони професорів. На таких жартах ми розуміємо ся!

— **Руско-народний театр**, що пробуває тепер в Золочеві, представив ві второк дня 15-го лютого «Міадо». В четвер 17-го лютого буде представлений «Мертвий гість» комедія в 4. актах, в суботу 19-го лютого «Барон циганський» оперета в 3. актах, в неділю 20-го лютого «Нещасне кохання», драма в 5. актах.

— **В справі комарнянських заборень** передвиборчих, за котрі трибунал карний в Самборі засудив 72 міщан, виготовлено доперва тепер писаний вирок і доручено обжалованим і їх захитникам, що мають внести зажалене неважності. Жалобу на високість виміру кари вже вніс адвокат Гумецький. Вирок комарнянський величезний обіймає 66 аркушів письма, а позаяк має бути доручений в 72 примірниках, то треба було на него 4.752 аркушів паперу, котрі містилися 19.008 літграфованих сторін.

— **Процес Золі** поділив, як звісно, париску публіку на два табори: прихильний для него і ворожий. Вороже сторонництво бажає за всяку ціну зглядити Золі з сьвіта і сими днями кружати вісти, що уложено навіть план утопити Золі в день виroku. На всіх мостах Секвани мають чекати на него ватаги розбишаків, готових виконати сей замах.

— **Вечерки і танці**. Товариство «Руский Дім Народний в Калуші» устроює в неділю 20-го лютого вечорек з танцями.

— **Гр. Жигмонт Густав Кальноки**, бувший міністер справ заграничних, помер дня 13-го лютого в своїх добрах Предлиц. Уродив ся він в р. 1832 в Летовицях на Мораві і походив з давньої шляхетської родини. По укінченню шкіл вступив молодий гр. Кальноки до 2. полку гузарів, з відки в ранзі поручника перейшов в службу дипломатичну. Був зайнятий при посольстві в Монахії, Берліні і Лондоні. По недовгій побуті при амбасаді в Римі, урядовав гр. Кальноки як посол в Коненгазі (1874), а відтак був амбасадором в Петербурзі (1880). — По смерті барона Гаймерлього (1881) став гр. Кальноки міністром справ заграничних австро-угорської монархії, на котрім то становиску допровадив до постійного порозуміння між Австрією, Німцями і Італією, а відтак переконав Росію, що Австрія не носить ся з ніякими заборними плянами на балканський півострів. У внутрішні спори держави не мішав ся ніколи. В р. 1896 зложив добровільно уряд міністра справ заграичних і відпочав ся з арени життя політичного. Наслідником его є гр. Голуховський.

— **Дрібні вісти**. Заповіджену на понеділок розправу карну проти посла Дашинського відложено на пізнійший речинець задля неприємності обжалованого. — В Дрогобичі, струїв ся сержант міської поліції Кобрин. Причиною самоубійства мала бути нещаслива любов. — В Цешині на Шлеску помер нотар др. Ценцяла, один з визначніших польських діячів. — Neue fr. Presse доносить, що повітовий суд в Медлінгу зарядив слідство против різників Антона Пфанштіля і Якова Зайфріда в Брун за те, що продавали мясо з людських трупів цегольняним робітникам яко поживу.

3 ЛІТЕРАТУРНИХ НОВИН.

«Літературно-науковий Вістник».

(Книжка I. і II.)

(Конець.)

Перекладної беллетристики в двох перших книжках «Літературно-наукового Вістника» є трохи навіть більше ніж оригінальної. В I. кн. бачимо два переклади Ос. Маковей: новелі данського письменника Е. П. Якобзена п. з. «Пані Фенс» та гуморески М. Твена п. з. «Дневник Адама» і один переклад Ів. Франка: образка з життя Чорногорців п. з. «Гайдуки» Л. Йововича. В II. кн. поміщено три перші дії німецької драми Г. Гавтмана п. з. «Ткачі»

в перекладі М. Павлика, два оповідання шведського писателя В. фон Гайдештама п. з. «Чиста біла сорочка» і «Гляди, отсе мої діти» в перекладі Ів. Франка і в его-ж перекладі угорську гумореску В. Ракоші-ого п. з. «Історія осла». Крім того в I. кн. є два стихи німецького поета К. Ф. Маєра п. з. «Два сніги» в перекладі Ів. Франка, а в II. кн. стих голландського поета М. Беетса п. з. «Най діти підростуть лиш!» в перекладі В. Щурата.

При браку літературної критики, котрої розцвіт все йде в парі з розцвітом літератури, а тим самим при браку виробленого літературно-артистичного смаку так у публіки як і в писателів, переклади з чужих літератур можуть бути вельми корисні. Писателя вчать они спостерігати дещо таке, на що він може й ніколи не звернув би уваги, вчать его спостережене вже втіляти в артистичні форми; читачам лектура перекладів, вироблюючи в них артистичний смак, дає спромогу оцінювати твори власної літератури, їх зміст, їх артистичне викінчене. Не хочемо тим сказати, що в чужих взірцях містять ся альфа і омега мудрости, потрібної для писателя чи для критика, взгядно критичного читача. Так для одного як і для другого необхідна є часом маса всяких інших відомостей з обсягу різних наук, маса досьвіду, тим більше необхідна, чим різномудріша є творчість писателя, чим всестороннійша хоче бути оцінка критика. Та скоро, пишучи чи оцінюючи літературно-артистичний твір, в першій ряді мусить ся узгяднювати артизм, то і чужі артистичні взірці, переклади з чужих літератур так для писателя як і для критика в першій ряді мусять бути мірдатними. Розуміє ся, що такими мірдатними взірцевими перекладами можуть бути лиш переклади справді артистичних творів. Вибір їх повинен бути критичний, переклад як найвірнійший, хоч і не конче невільничий.

Не будемо з зазначеного становиска оцінювати всіх перекладів, поміщених в двох перших книжках нашого місячника. З иншого, неартистичного становиска можна-б заквестіонувати вибір таких творів як Твейнів «Дневник Адама» або «Історія осла» Ракоші-ого, але наші погляди на їх вартість, в кождім разі були-б суб'єктивні; могло-б видатись, що хочемо їх накидувати другим. Щоби не стрінутись з доктором парціальности, оставимо їх на боці, а вискажемо лиш з артистичного становиска наш погляд на новелю Якобзена п. з. «Пані Фенс». Тим, що єї прочитали, зміст єї можна пригадати кількома словами. Вдова-мати на перекир протестам дорослих вже дітей виходить в друге замуж за любого їй чоловіка, а потім старає ся поєднати з ними — без успішно. Що-ж автор хотів тим сказати? Чи ствердити лиш, що в жінцях полову любов має перевагу над материнською любовю, чи може поставити під розвагу квестию, на скільки слушно чи не слушно діти в данім случаю можуть жадати від батька або матери самопожертвованя? Мабуть в новелі в рівній мірі містять ся і одно і друге. Мабуть, що автор сам не знав, що хотів сказати. А скоро знав, скоро мав виражене одної гадки на цілі, то артистичне виражене тої гадки не вдалось ему, бо з новелі замість одної гадки випливають рівнозначні дві — одна ствержена, друга зі знаком питання, сумніва. Тут не допикав авторови артизм, котрий в літературних творах між иншим грає таку роль, яку в наукових творах виключно — логіка. Як вчений старає ся писати логічно, аби всі розумні люди однаково розуміли его гадки, так само дбати повинен о се писатель-беллетрист, списуючи логічно не лиш поодинокі гадки, але й виражаючи основну гадку свого твору логічно. Логікою-ж основної гадки артистичного твору (так літературного як і малярського чи різьбарського) є — его артизм.

Більше формально-артистичною вимогою, яку можна-б ставити до більшости перекладів «Літературно-наукового Вістника», було-б: щоб переклади були вірнійші, щоб вони були справді літературними перекладами з оригіналів, а не з перекладів, між якими дуже часто можуть бути й кепські. Такими дубельтовими перекладами є: з данського новеля Якобзена, з шведського оповідання Гайдештама, з англійського гумореска Твейна і з угорського гумореска Ракоші-ого — перекладані то з російського, то з німецького, тільки не з оригіналу.

В науковій частині обох перших книжок «Літературно-наукового Вістника» бачимо крім трох статей інформаційного характеру [Ол. Кониського «Обшир і людність України російської» в I. кн., «З інтернаціональних конгресів минулого літа» в I. кн. і Ол. Кониського «Ясні дні в житю Ше-

вченка» в II. кн.] чотири сталі рубрики, посвячені літературі: Ів. Франка «Із секретів поетичної творчости» [вступні уваги про критику» в I. кн. і «Психологічні основи» в II. кн.]; «Новини нашої літератури» [М. Грушевського оцінка повісти Ів. Франка п. з. «Для домашнього огнища» в I. кн. і Б. Грінченка оцінка українського альманаха «Складка» в II. кн.]; Ів. Франка «З чужих літератур» і «Бібліографія», а надто ще і сталі рубрики, призначені на фейлетон Ос. Маковей п. з. «З життя і письменства» і Spectatora вісти «З російської України». Не вдаючись в оцінюване оцінок М. Грушевського і Б. Грінченка [рубрика «Бібліографія» має чисте інформаційний характер з винятком М. Грушевського оцінки Маковейової «Подорожі до Києва»] а признаючи багато інтересности статтям Spectatora і Маковей, звернемо передовсім увагу на ті рубрики, що їх виповнює своїми статтями Ів. Франко. Обі є свого рода новиною.

Статі Ів. Франка п. з. «З чужих літератур» і «Із секретів поетичної творчости» хочать мати характер критично-інформаційний; автор їх інформуючи читача про всякі прояви літературного життя і способи літературної критики поза границями нашого краю, старає ся рівночасно зайняти становиску критика, котрому одно подобаєсь, друге ні. Не наміряючи позбавляти кого небудь его густів, ми лиш придивимось, о скільки умотивоване деяких літературних уподобань Ів. Франка є добре, о скільки вірні ті інформації, на яких его умотивоване основуєсь.

В першій статі «З чужих літератур» Ів. Франко, виказавши, що інтернаціоналізм і націоналізм у сучасних літературах не лиш не виключають себе, але дають ся з великим навіть успіхом погодити — з чим ми вповні годимось — говорить далше про сей поверховно понятій літературний інтернаціоналізм, котрого проявами є невідлучне наслідкуване чужих літературних мод, видвигане на перше місце їх корифей, формул і шкіл, почавши від французького натуралізму, а скінчивши на декадентизмі, що на него М. Нордау дивить ся як на прояви дегенерації. І з тим би можна згодитись, коли-б не ті фальшиві дрібниці, що зраджають поверховність знання тої передовсім літератури, про котру автор бере ся говорити.

Говорячи про «бездарність удраповану в філософію всіх песимістів та надчоловіків», у тумановаті фрази та звуки всіх символістів, сатаністів та декадентів, він говорить так згідно, як коли-б зовсім не вмів відрізнити бездарних писателів, котрих може найти чимало і в рядах псалістів чи натуралістів, від тих ідеальних змагань людського духа, що від одної крайности матеріалізму і натуралізму пхнули такого Ніче до філософії «надчоловіка», такого Верлена до поезії символізму. Ідея не відповідає за своїх бездарних заступників, а єї бездарні заступники гідні радше співчуття ніж погорди.

Модні «літературні течії» вважає Ів. Франко «рефлексами тих духових настроїв, які викликає розвій сучасної еманципацийної боротьби — з одного боку соціальної, боротьби покривджених і уполіжжених робучих мас за ідеал соціальної рівности і справедливости, а з другого боку боротьби в сфері релігії і моралі між старою клерикальною традицією і новими критичними та гуманістичними напрямками». В підчеркнених словах є знов та недокладність, що літературна боротьба в сфері релігії і моралі відбуваєсь у Франції не лиш між старою клерикальною традицією і новими критичними та гуманістичними напрямками, але й поза клерикальними традиціями і без них, являючись передовсім еманципацийною боротьбою людського духа. Коли-б те було в автора статі на увазі, він не ставав би, як перед дивоглядом, перед фактом, що такі неокатолики як Бурже, Анатоль Франс, та Брюнетієр, або такі як Гю де Мопассан «відносять ся однаково скептично до догм уристиянських як і до здобутків науки, до натуралізму і спирітуалізму». Річ ясна: хто не воює з критичними та гуманістичними напрямками в ім'я клерикальних традицій, той рівно скептично може відноситись так до одних як до других. Історія вельми благородних змагань духа англійських прерафаелітів, що в штудії не хотіли бачити лиш велику красу, позбавлену всякого етичного характеру, а втілене вічно ідеальних бажань, благородних ідей, історія кружка таких артистів, як Данте Габріель, Россетті (малар і поет), Білліам Гольман Гунт, Джон Міллес і Рескін, що змаганням прерафаелітів дав вираз в своїх критичних студиях р. з. «Modern Painters» моглаб авторови статі

Сироп зелево-солодовий

Др. Зебуртгера.

Знамените і випробоване
средство против недуг
грудних і гортанних.

Ціна 50 кр.

Жигм. Рукера

під „Срібним орлом“ у Львові.

Головний склад в аптиці

161 121—?

вказати ще один дуже характеристичний факт воявання в імя моралі і релігії поза обсягом клерикальних традицій. Розуміє ся, хто мораль і релігію вважає лиш клерикальною вигадкою, той і не в силі буде зрозуміти борби в імя моралі і релігії, веденої неклером.

Не будемо провірювати вірності дальшого викладу Ів. Франка про ширені і модифікації літературних мод в різних краях Європи; не будемо сперечатись о те, чи справді італійський «верізм» зістав перепілений з ґрунту французької буржуазії, а реалізм і натуралізм зародили ся «первісно в Англії в творах геніальних ідеалістів Байрона і Шеллі», або чи справді «мода декадентизму і імпресіонізму знайшла найподатливіший ґрунт у Польщі» лиш завдяки своєму аристократичному походженню. Автор вишовиши раз з фалшивої точки погляду, до кінця вже говорить так неясно, так про найважливіші річі голословно, при тім так негоден погодити своїх апіорних поглядів з заобсервованими фактами (декадентизм серед чеської дрібної буржуазії і заможного селянства, серед народа «крепкого і здорового, повного енергії і свідомости» є вже для него знаком питання), що ми хочаби розбирати докладно его статю, мусіли-б писати цілу полемічну брошуру.

Другу статю (в П. кн.) «Із чужих літератур» майже цілу виповнює біографія німецького драматурга Г. Гавітмана з переглядом змісту его драматичних творів. Написане все, як признає й сам автор, на основі книжки берлінського критика П. Шлентера («Gerhart Hauptmann, sein Lebensgang und seine Dichtung». Berlin 1898.) і могло-б бути вважане коротким змістом его книжки, коли-б Ів. Франко не доповняв его власними критичними увагами. Драми: «Ткачі» і «Одинокі люде» — се найкрасні твори Гавітмана. Чи так? Про «Ткачів» можна те сказати, хоч би не згаджувало ся навіть з твердженням, що вони «можуть уважатися революційною драмою» не «за для вложеної

в них авторської тенденції — бо нічого такого в сій драмі нема». Як раз, щось таке в ній є і то виразне. Хиба той урлюшник з западним голосом поступу, хиба его пісня, що запалює духа до бунту, той стріл, що труном кладе ткача, котрий власне був ангелом спокою, хиба се все не є сильно тенденційні риси, що вказують і на симпатії автора? Та помимо того з артистичним поглядом автора статі на «Ткачів» годимось. Про «Одиноких людей» годі вже повторити за автором статі, що се «і з ідейного і з технічного, літературного боку твір удатний, могутий і живий». Він не є ані удатний, ані могутий, ані живий. З літературного боку вже хочби П. акт зовсім не є вдатний. Там особи, які маємо пізнати, не дають ся пізнати самі; про них все довідуємось з розмов других осіб — їх розмов не чуємо, їх поступків не бачимо, тим то й характери їх бліді. Літературно-артистичні диспути не заступають акції, не посувають єї. Дивлячись на твір з ідейного становища, ми не бачимо в ній нічого симпатичного. Автор хотів може представити чоловіка дуже розумного, дуже образованого, що не має з ким поділитись своїми гадками, поговорити про свої ідеали, що, маючи жінку й родину, чує ся самотний і — прилипає душою до жінчини, котра може бути для него духовою подругою. Тоді була-б се квестія чисто плятонічної любови чи приязни двох осіб різного пола. Та в драмі ми бачимо лиш карикатуру героя. Нї в него виспости душі, нї справдішного образованя, за те багато зарозумілости, більше ще бажань підхлібства (він чванить ся науковою працею, в котрій само списанє жерел забрало дванайцять карток!) — в загалі се тип мізерний. З жінкою він обходить ся безцеремонно; вона незрозуміла не его виспих аспірацій проявляє навіть (!) тоді, коли нагадує ему фамілійні обовязки. Не диво, що такий чоловік, зустрівшись з рівнопо-

рожною жінчиною без такту (єї годі вигнати з хати), прилипає до неї. Замість великої «ідеї еманципації людської думки і людського чуття з пуг застарілої» традиції, бачимо в драмі лиш еманципацію двох порожніх осіб з пуг етики і приличности. Кому се подобаєсь, най тим тішити ся.

Лишалося би ще придивитись двом статям Ів. Франка п. з. «Із секретів поетичної творчости». Та про них, спеціальнож про повні путаниці і абсурдів «Вступні уваги про критику» поговоримо вже в окремій статі.

Л—т.

Телеграми.

Відень, 15. лютого. Вчора на бали у гр. Голюховського був цісар, звідки вирост поїхав до Пешту.

Будапешт, 15. лютого. В соїмі запевнив міністер рільництва Дараві, що правительство поробило всі можливі кроки, щоби повздержати соціалістичну агітацію аграрну.

Берно, 15. лютого. Соїм ухвалив, що комісія для справи языкової буде перманентною. Намістник заявив, що правительство буде поппирати комісію в єї угодних змаганнях.

Олумунець, 15. лютого. Др. Лехер висказав вчора на зборах виборців, що Німці віднесли сьвітлу побіду над Чехами. Чехи парламентарно побиті і живуть ще з ласки чеської шляхти і з уличної підмоги.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНѢСТЕРЪ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припорученє Всч. Духовенству і всім вірним Впресв. Митроп. і Пресв. Еп. Ординариатам всіх трех єпархій, обезпечає будинки, урядженє домашнє, скот, господарські знаряди, вбіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкідливого вогню.

«Днѣстеръ» вступив в 6-тий рік своєї діяльности з збільшеними фондами гваранційними, котрих стан з днем 31-го грудня 1897 виносить:

Фонд резервовий	73.874 зр. 47 кр.	
Резерва премій	52.269 „ 40 „	176.143 зр. 87 кр.
Фонд основний	50.000 „ — „	

Виплачені шкоди до кінця 1897 року 430.100 зр. 42 кр. Тарифи «Днѣстра» дуже умірковані, услія обезпеченя користні а шкоди зліквідують ся безпробовочно. Поліси «Днѣстра» приймає Банк краєвий при помочі гіпотечних.

На жите можна обезпечити ся через «Днѣстеръ» в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає найкористнійші услія, представляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає поліси і квіти в рускім язичі.

Товариство взаїмного кредиту «Днѣстеръ», стоваришенє з обмеженою порукою, уділяє позички за оплатою 5½% і 1% додатку на кошта адміністраційні за інтабуляцією або порукою двох відповідних ручителів, до сплати в ратах на 3 до 10 літ і приймає вкладки до опрочентованя від членів і третих осіб по 4½%. Уділ членський виносить 25 зр., вписове 1 зр. Членом бути і позичку дістати може тільки член обезпечений в «Днѣстрѣ». Інформації уділяє Дирекція листовно.

Зголошеня о уділенє агенцій в окрестностях і де нема близько агентів «Днѣстра», приймає ся.

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просьвіти»).

АГЕНЦИЯ ЧАСОПИСИЙ

А. ЛЯНДОВСКОГО

у Львові, Пасаж Гавсмана (Гранд-Готель)

приймає передплату на всі часописи у всяких язиках і доставляє до дому без всякої доплати.

Новости на дамскі сукні сезонови!

Матерії вовняні, Зефіри, Батисти, Піки, Кретони, Перкалі, Брокати

АНТІН ПІЗУНСЬКИЙ

Львів, Академічна 12.

Парасольки, Рукавички, «Фігара», ковніри коронкові, Паски, Фартушки.

Магазин богато заосмотрений.

Ціни низькі, конкуренційні.

151 29—46

Бідає відповідас за редакцію: Стефан Кульчицкий.

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк Гіпотечний

переніс

КОНТОРУ ВИМІНИ

Відділ депозитовий

котрих бюра містили ся до тепер в мезанині власного будинку до льокалю фронтового в партері.

Відділ депозитовий

приймає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, приймає до перехованя папери вартісні і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституціях заграничних т. зв.

Депозити сховкові (Safe Deposits)

За оплатою 25 до 35 кр. а. в. річно, депозитар дістає в сталевій касі панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де безпечно і дискретно переховувати може своє майно або важні документи.

Під тим взглядом поробив Банк гіпотечний як найдогіднійши зарядження. Приписи дотично того рода депозитів одержати можна безплатно у відділі депозитовім.

Вже появилася з друку

РУСКА КУХАРКА

або

Школа вареня по руски

містить 41 знаменитих зуп. Всі печені, які тільки можливі: Волові, баранячі вепрові і т. д.

Байцованє шинок, робленє знаменитих кишок і ковбас і т. п.

Мучні і яєчні страви

Блини — Пизи і т. п.

Знамениті рускі пироги печені з сиром, капустою і т. п.

Робленє вкусного набілу і т. п.

Ціна 70 кр.

По надісланню переказом 76 кр. висилає франко Друкарня народова Ст. Манецкого і Спілка, Львів. Готель Жоржа.

Дмитро Затурский

поручає свою

робітню обуви мужескої, жіночої і для дітий

у Львові, улица Коперника ч. 5.

Виріб тревалий і елегантний. Ціни умірені. Замовленя з провінцій залагоджує відвортною поштою.

140 31—140

Учитель

орган руского Тов. педагогічного дво-тижневник педагогічно-науковий, виходить від 1-го червня 1889 у Львові ул. Вірменська ч. 2. Передплата на цілий рік 3 зр., на пів року 1.60 кр., на чверть року 1 зр.

ПРАВДА ілюстрованє письмо для руского народу під редакцією С. Кульчицкого, виходить у Львові тижнево кожної пятниці.

Буде подавати поезії, повісти, жителиси з портретами, поучаючі статі з історії, письменства, господарства, промислу, вісти про читальні, вісти політичні і суспільні. Крім того буде містити часть забавну.

Передплата: В Австрії річно 4 р. піврічно 2 р. чвертьрічно 1 р. За границею річно 8 рубл. піврічно 4 рубл.

Редакция, администрация і экспедиция

Львів, ул. Собіщина ч. 5. Б.

З друкарні В. А. Шийковского.